

Perry's initial reception of Russia, its nature, culture, traditions, architectural monuments becomes shapes his presentation of Russian soul. Nevertheless, with the development of the plot, the Russian soul opens for him opposite properties. So Platonov has created a multi-dimensional, ambivalent images of «Western (Faustian) Soul» and «Russian Soul».

Key words: *imagology, ethnic cultural image, ethnic cultural space, conception of local civilizations, Western (Faustian) Soul, Russian Soul, Andrey Platonov.*

Отримано: 18.10..2018 р.

UDC 821.111–3+821.161.2–3]091

A. A. Kruk

TRANSFORMATIONS OF THE CONCEPT OF FATE / DESTINY IN ENGLISH AND UKRAINIAN LITERATURE

Nowadays the prose of the late nineteenth and early twentieth century is considered in philosophical and aesthetic aspects. The complex aesthetic and searching period of artistic thinking of this age has been studied by several generations of Ukrainian and foreign scientists. Retaining the right to be free from civic duty, most realists did not dissociate themselves from social problems. «*Всяке мистецтво як порив, як протест, хоч би у формі мрії, зв'язане тісно з життям та його потребами, влітається в його колесо*», – wrote M. Yevshan [1, 20]. The literary process of mastering the real historical time and space, as well as revealed historical person, was hard and fragmentary. Some parts of time and space that were available at a certain historical stage of human development were mastered by literators. They also produced appropriate genre methods of reflection and artistic development of mastered reality sides. The main novel's task was to portray deeply and realistically the realities of ethnicity and thus clearly interpret the tragic human fate.

In English and Ukrainian prose, the concept of fate appears in various semantic hypostases (psychological, emotional, archetypal, ethnonational, romantic, and mystical). It serves as a universal component of ethnic and national model in the novels of T. Hardy, I. Nechui-Levytskyi, Panas Myrnyi and I. Franko. The introduction of mythology fate in the artistic prose space caused the re-accentuation of textual tone as emotional, romantic, psychological, folklore and mythological.

The creativity of T. Hardy in this aspect was studied by K. Angelovska, P. Barry, A. Hurduz, A. Kettle, D. Nalyvaiko, A. Nievstruieva, L. Smykalova. The wide range of receptions and evaluations of I. Nechui-Levytskyi, Panas Myrnyi and I. Franko's prose is represented by the works of V. Zarva, V. Kononenko, R. Mishchuk, L. Tarnashynska, N. Shumylo, etc. They observed the figurative concepts in writers' semiospheres and actualized them in different cultural contexts. However, the functioning of fate concept in contemporary writers' works regarded as fragmented.

The generalization and systematization of existing definitions of concepts were associated with the implementation of fate problem in writers' works. It allowed to concretize the content of fate or destiny concepts and consider the problem of defining the fate/destiny concept in the fiction of T. Hardy, I. Nechui-Levytskyi, Panas Myrnyi and I. Franko. Based on modern philosophical and aesthetic models of world perception, features of literary fate/destiny concept are singled out. Main aesthetic features and basic principles of conceptual depiction of fate in the context of ideological and aesthetic searchings of foreign and Ukrainian literary studies of realism are analyzed.

T. Hardy quite often mentions in his works unknown causes as a force that rules the world. «*He did sometimes think he had been ill-used by fortune, so far as to say that to be born is a palpable dilemma, and that instead of men aiming to advance in life with glory they should calculate how to retreat out of it without shame*» [7, 453]. Immanent will, in writer's opinion, is an artist who always plays or changes the circumstances and the course of people's lives. This is another version of mythology, the origins of which exist in the beliefs of ancient Greeks.

The motives of rural idylls can be read on the pages of the book «*Under the Greenwood Tree*» by T. Hardy with «*Mykola Dzheria*» by I. Nechui-Levytskyi, novel «*Do oxen roar when the creche is full?*» by Panas Myrnyi. «*To dwellers in a wood almost every species of tree has its voice as well as its feature. At the passing of the breeze the fir-trees sob and moan no less distinctly than they rock; the holly whistles as it battles with itself; the ash hisses amid its quiverings; the beech rustles while its flat boughs rise and fall. And winter, which modifies the note of such trees as shed their leaves, does not destroy its individuality*» [8, 5]. The natural landscape, on the background of which the events of «*Mykola Dzheria*»

appear, is endowed, as in the novel «Under the Greenwood Tree» by T. Hardy, with existential infinity and mythical poetry. «Он верби одступились од берега і розсипались купами на зеленій траві. <...> ондечки серед одного города вгніздилась прездорова, стара, широка та гілляста дика груша, розкла-ла своє гілля трохи не при землі на буряки та картоплю» [3, 35]. Then the author introduces the main character with us. «Чує він крізь легкий сон, що якась дівчина співає тонким голосом пісню <...> Він чує, ніби той голос, та пісня ллється на його зверху, з того листя; йому здається, що співає кожний листок <...> Він роздивляється на той дивний лист і примічає на самісінькому вершечку груші якусь дивну птицю з золотим та срібним пір'ям. Птиця розпустила широкі крила, розпустила розкішний, як у павича, хвіст та все співала <...> З золотих крил посипались огняні іскри, впади на ярий криштале-вий лист, і лист ще краще задзвенів і заспівав вкупі з птицею» [3, 36].

T. Hardy's heroes are convinced in the existence of two transcendental forces that direct human life. The author considers fate/destiny as fatum, which may be affectionate or hostile to a man. He also understands fate as the one sent by God-Father. Quite often we encounter such words in his writings «God's a perfect gentleman in that respect» [5, 105]; «The thing is done at last as it was meant to be at first, and God send her happiness» [7, 193]; «All the week I work for the glory of man, and on Sunday for the glory of God. That's more real than the other-hey? I have a little to do here at this stile» [6, 70]; «It was the face of a man who was no longer passion's slave, yet who found no advantage in his enfranchisement. He was simply regarding the harrowing contingencies of human experience, the unexpectedness of things» [6, 206]. The same ideological principles can be found in Ukrainian literature. «Що ж, коли їх доля так помежувала: одному дала багато, а другому – нічого...» (Panas Myrnyi [2, 309]); «Дасть бог, вродить хліб» [3, 59]; «Нащо то бог так вчинив, що недобре розділив долю між людьми: одним дав панство й степи, й лани, а другим дав важку працю, бідність та трохи не торби» [3, 59]; «Що ж маємо робить? Знать, така вже Божа воля» (I. Nechui-Levytskyi [3, 115]); «Доле моя, доле! Чом ти не така, як доля чужая?» [4, 235]; «Видно, що доля хоче мене загартувати, хоче виробити мої духові сили. Значить, я їй, мабуть, на щось добре придався <...> Він <...> здався на долю, що сама – він вірив сьому – наведе його на найліпшу стежку» (I. Franko [4, 232]).

Oblivion to the whims of cruel, omnipotent and inexhaustible destiny determines the behavioral complex of the vast majority of characters. Continuous crying and grumbling of I. Nechui-Levytskyi, Panas Myrnyi and I. Franko's characters confirm the notion that not only socioeconomic conditions determine the humble character's tone. Numerous examples that prove the conceptuality of fate constant can be read in such works as «Mykola Dzheria», «Burlachka» by I. Nechui-Levytskyi, «Prostitute», «Do oxen roar when the creche is full?» by Panas Myrnyi and «Cross paths» by I. Franko. «Густо-прегусто висипали зорі на небі. Микола не міг одірвать очей од неба, водив очима за зірками, придивлявся до густої Квочки, до Вожа, до Волосожара, і йому здавалось, що небо – то якась здорова дивна книга, а зірки – то якісь дивні слова, та тільки він не має хисту їх прочитать. Він вгледів дві зірки вкупі, і йому здалось, що одна зірка – то його доля, а друга зірка – то доля тієї дівчини, що перед вечором брала в березі воду» [3, 40].

T. Hardy learned bookish truth of Friedrich Nietzsche and Arthur Schopenhauer. On this basis, the author formed his own anthroposophical concept. The subject of inappropriateness to the native environment, the inability to change the fate on new ground determines the narrative strategies of «Mykola Dzheria» by I. Nechui-Levytskyi, «Prostitute» by Panas Myrnyi and «Cross paths» by I. Franko.

I. Nechui-Levytskyi and Panas Myrnyi studied the processes of nation's affirmation and the specifics of people's ethnic identity. Artistic creativity of masters in the system of literary characters, namely, characters and types, fixed a new concept of man and reality. In other words, their works contributed to the emergence of aesthetic consciousness, which clearly simulated the phenomenon of national identity and uniqueness of Ukrainian ethnic group. Artistic principles of character were innovative. Depicting literary heroes the writers overcame the tradition of folklore, ethnographic and social character filling. They initiated the creation of ethnopsychological literary types and the bearers of national mentality. This literary ethnopsychology modeled the images of prose works at different levels of life: family, social, professional, psychological and ethnic.

In general, the content of analyzed T. Hardy, I. Nechui-Levytskyi, Panas Myrnyi and I. Franko's works is structured by the fate of main character. Main purposes of authors' narrations are to reveal the history of a particular person and make the behavioral model of inner world.

References

1. Євшан М. Й. Критика. Літературознавство. Естетика. Київ : Основа, 1998. 658 с.
2. Мирний Панас. Зібрання творів : у 7 т. Київ : Наукова думка, 1969. Т. 2. Хіба ревуть воли, як ясла повні? С. 33–370.
3. Нечуй-Левицький І. С. Зібрання творів : у 10 т. Київ : Наукова думка, 1968. Т. 3. Микола Джеря. С. 34–142.

4. Франко І. Зібрання творів : у 50 т. Київ : Наукова думка, 1979. Т. 20. Перехресні стежки. С. 173–459.
5. Hardy T. Far from the Madding Crowd. London : Penguin Popular Classics, 1994. 380 p.
6. Hardy T. Tess of the d'Urbervilles. London : Wordsworth Classics, 2000. 360 p.
7. Hardy T. The Return of the Native. London : Penguin Popular Classics, 1994. 486 p.
8. Hardy T. Under the Greenwood Tree. London : Penguin Popular Classics, 1994. 229 p.

Анотація. У статті здійснено порівняльний аналіз творів Т. Гарді та українських письменників реалізму, а саме І. Нечуя-Левицького, Панаса Мирного та І. Франка з погляду втілення в них концепту долі. Зосереджено увагу на детермінації трансформування концепту долі та детекції контентових домінант.

Ключові слова: концепт долі, фатум, філософський та естетичний аспект, реальність.

Summary. In the article a comparative analysis of the works of T. Hardy and the Ukrainian writers of realism, namely I. Nechui-Levytskyi, Panas Myrnyi and I. Franko is envisaged. The concept of fate/destiny in authors' works is considered. Attention is focused on the determination of transformational fate concept and detection of content dominant.

Turning to the Ukrainian artistic tradition of the populism period, having selected T. Hardy's works in the typological comparison with the prose of I. Nechui-Levytskyi, Panas Myrnyi and I. Franko, we aim to trace the ways of concrete artistic realization of fate/destiny concept in English and Ukrainian prose in the second half of nineteenth – early twentieth centuries, to prove the identity and aesthetic self-sufficiency of characters that determine the general cultural and national codes.

Contributing to the emergence of conceptual picture of ethnic world, fate appears as a category of knowledge. The etymological conceptual definitions are meaningful. The reason lies in the object itself that stands behind the fate concept. Understanding of it is not based on empirical knowledge. The main features of this concept are derived from traditional representations in different cultures.

For the realists of the second half of nineteenth – early twentieth centuries human life is determined by fate/destiny. In Ukrainian classical literature, humiliation and rejection of destiny became the decisive motive. The formation of artistic thinking of T. Hardy, I. Nechui-Levytskyi, Panas Myrnyi and I. Franko, took place on crossroads of cultures such as bookish, folk, ancient, biblical, foreign and native. Writers often turned to the fate, which appeared as a personification of human life, characters, moral, expectations and mood. The combination of fate and distress in plots of prose works of English and Ukrainian writers often creates a closed circle that includes characters. The concept of fate in this prose is primarily associated with social motives.

Key words: concept of destiny, fate, philosophical and aesthetic aspects, reality.

Отримано: 18.09.2018 р.

УДК 801.6/41

В. С. Мальцев

УКРАЇНЬСЬКА АНОНІМНА СВІТЬСЬКА ЛІРИКА XVIII СТОЛІТТЯ: ВІРШОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ

Анонімна світська лірика, яка стала об'єктом аналізу в цьому дослідженні, – досить помітний і численний пласт в українській поезії XVIII століття. Репрезентуючи «низове» бароко, тексти світської лірики значно менше за жанри «високого» бароко, були skutі приписами поетик як щодо змісту, так і форми. Хоч їх авторами й були здебільшого «мандрівні дяки» – колишні та діючі «спудей», які нерідко мали добрий рівень підготовки з «піітики», вони могли досить вільно «поводитись» із «чистотою», унормованістю вірша. В цьому аспекті, світські ліричні тексти, певною мірою, наближаються до гумористичних орацій, травестій та інших жанрів «низового» бароко.

У польському літературознавстві на позначення аналогічного пласту літератури існує термін «популярна поезія». Авторитетна дослідниця польського вірша Л. Пщоловська висловлювалася про неї так: «Зазвичай писану (а не усну, тобто народну) популярну поезію переважно створювали духовні особи нижчого стану, вчителі шкіл при костелах і парафіяльні письменники, тобто люди, для яких твори високої літератури не були чужими; іноді автори такої поезії писали під псевдонімами або й анонімно. Численні у даний період збірки популярної поезії [...] слугували своєрідним містком, через який досягнення високої літератури потрапляли до широкого кола користувачів, що читали чи бодай слухали (або співали) її».